

Ivanova Olga,

Doctor of economic sciences, head of sector

Research Center for Industrial Development Problems National Academy of Sciences of Ukraine,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Kharkiv, Ukraine)

Laptiev Viacheslav

PhD in Economics, Associate Professor,

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Kharkiv, Ukraine)

UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES DURING THE PANDEMIC: THREATS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Іванова О.Ю.,

доктор економічних наук, зав. сектору

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Харків, Україна)

Лаптев В.І.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Abstract. The article identifies the problems of formation and development of united territorial communities in the context of decentralization of power and the coronavirus pandemic. The directions and recommendations concerning legislative maintenance of carrying out of reform of the decentralization of the power for the purpose of formation of capacity of the united territorial communities are offered.

Keywords: united territorial communities; region, decentralization, pandemic, coronavirus, development.

Анотація. В статті ідентифіковано проблеми формування та розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади та пандемії коронавірусу. Запропоновано напрями та рекомендації відносно законодавчого забезпечення проведення реформи децентралізації влади з метою формування спроможності об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади; регіон, децентралізація, пандемія, коронавірус, розвиток.

Формування умов для саморозвитку об'єднаних територіальних громад – є умовою для соціально-економічного розвитку як регіонів так і країни в цілому. І без того складні умови, що склалися для формування спроможних територіальних громад в Україні ускладнилися наслідками коронавірусу, що захопив увесь світ.

Серед основних перешкод розвитку, що спіткали українські територіальні громади в умовах децентралізації влади слід виділити наступні: низький рівень

якості життя населення в громадах; неспроможність органів місцевого самоврядування забезпечити умови для розвитку об'єднаних територіальних громад на засадах самодостатності; значна подрібненість адміністративних одиниць місцевого рівня; наявність диспропорцій за чисельністю, територією і кількістю громад; низький рівень фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад; низька ініціативність органів місцевого самоврядування на місцях; низький рівень компетентності, інформованості, відсутній досвід ведення переговорів, пошуку компромісу і консенсусу; низький рівень надання організаційної, методичної підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, зокрема в питаннях участі у міжнародних програмах; законодавча неврегульованість у питаннях розподілу повноважень, ресурсів, тощо, зокрема земельних відносин і управління комунальним майном, відсутність механізмів їх реалізації.

Кількість ОТГ, од

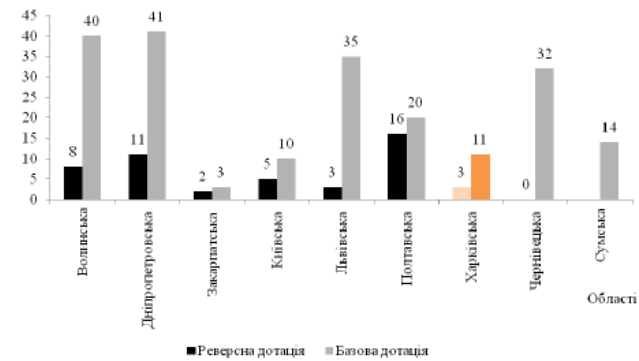

Рис. 1. Кількість ОТГ, що перераховують до державного бюджету реверсну дотацію та отримують базову дотацію [1; 3]

Так, наприклад, протягом 2015-2019 років в межах реформи децентралізації в Харківській області утворено 23 об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ), що складає лише 38,3 % від Перспективного плану

формування територій громад Харківської області (Розпорядженням КМУ від 23 вересня 2015 р. № 991-р. та від 18 грудня 2019 року № 1312-р).

Негативною тенденцією характеризується Харківська (27), Київська (25), Дніпропетровська (22) області за показником кількості районів в області, де не розпочато процес добровільного ОТГ серед областей відповідної групи.

За рівнем дотаційності бюджетів Харківська область характеризується 11 ОТГ, що отримали базову дотацію з державного бюджету (від 1,5 % у доходах Малинівської ОТГ до 20,6 % у Оскільській ОТГ). 6 ОТГ передають до бюджету реверсну дотацію до 18,2 % від доходів ОТГ (рис. 1).

Проблеми поглиблюються ще й тим, що потреба у закінченні реформи децентралізації влади спричиняють конфлікти при вирішенні питань приєднання територій до тієї або іншої територіальної громади. При цьому також виникають проблеми, пов'язані з повільним об'єднанням територіальних громад, що спричинило рішення Уряду до самостійного формування перспективних планів формування територій громад без їх волевиявлення.

Всі ці проблеми стають бар'єрами розвитку об'єднаних територіальних громад в межах реалізації реформи децентралізації влади.

У березні 2020 року країну охопила криза, що пов'язана з розповсюдженнями пандемії коронавірусу, що в свою чергу спричинила низку змін в економіці країни та окремим тягарем лягла на фінансову спроможність об'єднаних територіальних громад. Так, структура власних доходів місцевих бюджетів приблизно 95 % належить до податкових надходжень (60 % податку та збору на доходи фізичних осіб – це приблизно 50-60 % від власних доходів ОТГ; єдиний податок складає 10-15 % власних доходів ОТГ; акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів – близько 6 %), пільги по яким запропоновано бізнесу в регіонах. Це є великим втратами бюджетів ОТГ.

Втрати областей через запропоновані Урядом антикризові міри складуть приблизно 2-3 % податкових надходжень загальних фондів місцевих бюджетів у 2020 році за даними порталу «Відкритий бюджет» та фахівців з управління фінансами та місцевими бюджетами програм DOBRE/USAID [3-4]: Харківська область прогнозно втратить за місяці карантину приблизно 7,3 млн. грн, що в

середньому складе 3,1 % дохідної частини бюджету без урахування трансфертів. Дніпропетровська - 34,6 млн. та, відповідно, 3 % доходів бюджету; Тернопільська – 17,8 млн. та, відповідно, 2,1 % доходів бюджету; Кіровоградська – 13,5 млн. грн; Херсонська – 7,1 млн. грн і т.д. При цьому більше втрат приходиться на сільські ОТГ (3%), міські та селищні ОТГ втратять близько 2,6 %. «Через це місцеві бюджети будуть розбалансовані та органи місцевого самоврядування не матимуть ресурсів на фінансування заходів щодо боротьби з пандемією, а це видатки на підвищені зарплати медикам, закупівлю ліків, масок, тестів, обладнання тощо». При цьому самі громади здійснюють підтримку регіону у боротьбі з пандемією: виділяються кошти для закупівлі у разі необхідності медикаментів та засобів захисту від коронавірусної інфекції; проводиться моніторинг та роз'яснювальна робота з населенням, запроваджено вуличне патрулювання; здійснюється придбання та доставка продуктів харчування і медикаментів для осіб, що залишилися без родичів в період карантину тощо.

Спостерігалася й пряма підтримка з боку Європейського Союзу, ЄС та п'ять його держав-членів Німеччина, Швеція, Данія, Польща та Естонія через Програму «U-LEAD з Європою» та за підтримки «Карітас України» у короткі терміни та шляхом ефективної та повністю прозорої процедури закупили величезну кількість захисних матеріалів для підтримки муніципалітетів, які беруть участь у процесі децентралізації [2]. «Така підтримка допоможе громадам боротися з розповсюдженням коронавірусу COVID-19, розширить можливості медичних працівників, посилить спроможність закладів охорони здоров'я», – наголосив Міністр закордонних справ України Д. Кулеба [2].

Таким чином, необхідно формувати умови для саморозвитку спроможних об'єднаних територіальних громад за рахунок подальшого законодавчого врегулювання децентралізації повноважень ОТГ, децентралізації бюджетних повноважень, в тому числі а рахунок реформування міжбюджетних відносин; децентралізації підготовки остаточних проектів перспективних планів формування спроможних громад; розробки механізмів розподілу повноважень, ресурсів (земельних, водних, лісових, управління комунальним майном);

організації online організаційної, методичної підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні тощо.

REFERENCES

1. Портал «Децентралізація» URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12314>.
2. Official website of the European Union. Пакування захисних наборів для підтримки громад у подоланні пандемії коронавірусу COVID-19. URL: <https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>
3. Державний веб-портал бюджету для громадян URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=2600000000>
4. Выживут ли бюджеты ОТГ в борьбе с коронавирусом URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/04/16/659472/>
5. У парламенті запропонували метод захисту місцевих бюджетів і час податкових пільг через карантин коронавірусу. URL: <https://agropolit.com/news/15854-u-parlament-i-zaproponuvali-metod-zahistu-mistsevih-byudjetiv-i-chas-podatkovih-pilg-cherez-karantin-koronavirusu>

Kovalev G.I.,
Associate professor of the economic and financial policies department
ORID NAPA under the President of Ukraine, Odessa, Ukraine
Kovalova O.O.,
PhD student of the political theories department
National University "Odessa Academy of Law", Odessa, Ukraine

INNOVATIVE MODEL OF REGIONAL POLICY FORMATION OF ECONOMIC DEVELOPMENT

Ковальов Г.І.,
к. е. н., доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, м. Одеса, Україна
Ковальова О.О.,
аспірант кафедри політичних теорій, магістр державного управління
Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Abstract. The objective need to systematize knowledge on the introduction of an innovative model of regional economic growth in the form of a scientific article is due to the fact that traditionally state economic development strategies are based on two forms of development models - extensive and intensive, the potential of which is fully exhausted. The development of theoretical problems of influence of the state on these issues are still conducted on separate topics and issues that have not been reduced to a coherent and logically constructed system. Despite the legislative consolidation of the basic requirements for ensuring state influence on the development of regions, there are no scientifically substantiated provisions for ensuring their substantive implementation, and theoretical and methodological developments in this direction have a fragmented, extra-systematic direction. The main task of the innovative model of state development is to ensure a balanced interaction of scientific, technical and industrial potentials, to develop and implement a mechanism for intensifying the innovation activity of business entities, spreading innovation in all spheres of the economy. The implementation of an innovative model of the development of the region should involve both a change in the technological structure and a change in the organizational structure.

Keywords: regional development policy, innovative development models, state support, small and medium business.

Анонція. Стаття присвячена проблемі формування інноваційної моделі політики економічного розвитку регіонів. Аналізуються шляхи реалізації державного регулювання економічного розвитку регіонів шляхом створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва. У статті здійснено аналіз основних причин щодо обумовлення сучасного стану економічного розвитку регіонів та запропоновані на державному рівні комплекс заходів, спрямованих на розробку та запровадження інноваційної моделі політики економічного зростання регіонів.

Ключові слова: політика розвитку регіонів, інноваційні моделі розвитку, державна підтримка, мале та середнє підприємство.

Постановка проблеми. Об'єктивна необхідність систематизації знань щодо запровадження інноваційної моделі політики економічного зростання